

УДК 343

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.80>

ПРІОРИТЕТНІ ЗАГРОЗИ СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОГЛЯДИ НА ХАРАКТЕР ТА ЇХНЮ ТИПОЛОГІЗАЦІЮ

Кіяшко Ю.М.,

аспірант Науково-дослідного інституту публічного права

Кіяшко Ю.М. Пріоритетні загрози системі економічної безпеки України в умовах воєнного часу: концептуальні погляди на характер та їхню типологізацію.

Репрезентоване наукове дослідження присвячене питанням баченню пріоритетних загроз системі економічної безпеки України в умовах воєнного часу. Наголошено й доведено, що існуючий спектр загроз економічній безпековій складовій, на практиці, зазнав істотних, по ступеню складності і реалістичності, а також кількості, змін внаслідок радикальних трансформацій у середині країни та дії низки факторів ззовні.

Звернено увагу й розкрито суть вихідного терміну «загрози», який лягає в основу дефініції, що перебувають у офіційному обігу. Визначено й змістовно охарактеризовано стани, які доцільно розглядати загрозовими з позиції типового світосприйняття безпеки.

Акцентовано увагу на понятті «загрози системі економічної безпеки України», котре є законодавчим орієнтиром для інших аспектів у цій сфері. Підкреслено його безспірну важливість і цінність для правотворчої й правозастосовної діяльності.

З'ясовано, що такі загрози представляють численну когорту різного походження явищ, процесів, тенденцій і чинників, на котрі має дієво реагувати держава і суспільство. Доведено, відсутність належної реакції, в тому числі у випадку неефективного використання кадрового потенціалу й іншого ресурсного забезпечення супроводжується появою істотних ризиків для обороноздатності України.

Встановлено, що при виокремленні й типологізації пріоритетних загроз аналізованій безпековій складовій вагоме значення відграють національні економічні інтереси України. З урахуванням поглядів відомих вчених та чинного законодавства детально проаналізовано однойменну категорію.

На основі викладеного, запропоновано типологізацію нагальних основних актуальних загроз системі економічної безпеки України. Загострено увагу на тому, що успішне вирішення завдань по цим аспектам сформує сприятливе

підґрунтя для дієвого запобігання й протидії іншим факторам економічної деструкції. Відмічено, безальтернативну потребу системної роботи по всіх репрезентованих напрямках, виходячи з міркувань специфіки названих чинників, у тому числі їх руйнівного впливу на всі складові національної безпеки України.

Ключові слова: виклики, економіка, національні економічні інтереси України, ризики, фактори, чинники.

Kiashko Yu.M. Priority threats to the economic security system of Ukraine in wartime conditions: conceptual views on their nature and typology.

The presented scientific study is devoted to the issues of seeing priority threats to the system of economic security of Ukraine in wartime conditions. It is emphasized and proven that the existing spectrum of threats to the economic security component, in practice, has undergone significant changes in terms of complexity and realism, as well as quantity, as a result of radical transformations in the middle of the country and the action of a number of external factors.

Attention was drawn and the essence of the original term «threat», which forms the basis of the definitions in official circulation, was revealed. The conditions that should be considered threatening from the point of view of a typical worldview of security are defined and meaningfully characterized.

Attention is focused on the concept of «threats to the economic security system of Ukraine», which is a legislative guideline for other aspects in this area. Its indisputable importance and value for law-making and law-enforcement activities is emphasized.

It was found that such threats represent a large cohort of phenomena, processes, trends and factors of various origins, to which the state and society must respond effectively. It has been proven that the lack of a proper reaction, including in the case of inefficient use of personnel potential and other resource provision, is accompanied by the appearance of significant risks for Ukraine's defense capability.

It has been established that the national economic interests of Ukraine play a significant role in the identification and typology of priority threats to the analyzed security component. Taking into account the views of famous scientists and current legislation, the category of the same name was analyzed in detail.

On the basis of the above, a typology of urgent main current threats to the system of economic security of Ukraine is proposed. Attention was drawn to the fact that the successful solution of tasks in these aspects will form a favorable basis for effective prevention and countermeasures against other factors of economic destruction. It was noted that there is an absolute need for systematic work in all the represented directions, based on considerations of the specifics of the named factors, including their destructive impact on all components of Ukraine's national security.

Key words: challenges, economy, national economic interests of Ukraine, risks, factors, parts.

Постановка проблеми. Поточний складний етап вітчизняного державотворення під дією низки істотних наслідків від повномасштабного вторгнення прямого й опосередкованого походжень призвів до трансформації поглядів щодо питання кількості, видів і ступеня складності загроз для національного безпекового сектора. Сукупний вплив геополітичних, геоекономічних й інших чинників, у тому числі в середині країни, зумовив і зміну пріоритетів у питаннях державної безпекової політики. Оскільки, з'явилося і неодноразово аргументовано підтвердилось усвідомлення невідворотності настання деструктивних наслідків для країни у випадку орієнтування на політико-правову парадигму минулого.

Не виникає сумніву, що зміни продиктовані сучасною обстановкою мають значення й для питання типологізації і пріоритезації загроз економічній складовій національної безпеки України^{1,2}. З огляду на її виняткову важливість, як матеріальної основи для стабільного функціонування інших безпекових підсистем [1, с. 71], [2, с. 362; 3, с. 131] питання дієвого запобігання й протидії відповідним загрозам є особливо важливим. Відповідно для окреслення, із подальшим імовірним декларуванням орієнтирів, напрямів діяльності суб'єктів публічно-правових відносин доцільним і своєчасним є здійснення загальної характеристики основних загроз системі економічної безпеки України. Отримані результати можна буде використати під час до-

слідження питань пріоритетності роботи за цим вектором, обрання оптимальних форм, методів, способів санкціонованої діяльності і засобів для реалізації відповідних функцій, а також аналізу інших базових аспектів.

Стан наукової розробки тематики дослідження. Тематика загроз економічній складовій національної безпеки України, зокрема їх особливостей, типів, ступеня складності, каталізаторів виникнення і посилення, а також інших знакових характеристик перебували у полі зору багатьох вчених. Зокрема, питанням предметного понятійно-категоріального апарату особлива увага була присвячена у дослідженнях В.П. Горбуліна і А.Б. Качинського [15], К.С. Горячова [14], А.В. Пекіна [13] (що стосується терміну «безпека»), В.І. Мельника [2; 3], О.І. Ревак [5], В.В. Сазонова [6; 7], О.С. Шнипка [8] (відносно дефініції «система економічної безпеки України»). Вагома для представленого дослідження категорія «національні економічні інтереси України» перебувала в полі зору О.М. Діденка [20], М.М. Єрмошенка [21], С.П. Завгородньої [22], В.О. Онищенко й І.Е. Реви [23], а також Л.С. Шевченко [24]. Винятковий акцент на проблематиці загроз аналізованій системі можна спостерігати у доробках згаданого В.І. Мельника [3; 25], В.В. Мартиненка [26] та інших. У той же час, безпрецедентно складні реалії сьогодення та стійке усвідомлення цінності стійкості економіки й сприяння поступальному розвитку останньої зумовлює необхідність вивчення і дослідження однойменної тематики. Навіть попри схвалення Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року, затвердженої Указом Президента України від 11.08.2021 р. № 347/2021 [4] низка позиції щодо загроз цій складовій потребує додаткової уваги чим і обумовлена актуальність репрезентованого дослідження.

Мета дослідження: у відповідності до орієнтирів окресленої проблематики в загальних обрисах розглянути категорію «загрози системі економічної безпеки України», а також запропонувати бачення характеру й типологізації пріоритетних актуальних загроз економічній безпековій складовій.

Методи. В ході дослідження автором було використано ряд методів та прийомів наукового пізнання, як загальнотеоретичних, так і спеціально-наукових. Так, логіко-семантичний метод, був застосований під час розробки дефініцій «загрози». За допомогою гносеологічного методу дослідження, було визначено сутність і властивості категорії «загрози» та запропонова-

¹ Ч. 4 ст. 3 ЗУ «1 ЗУ «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. № 2469-VIII.

² Абз. 5 п. 66 Стратегії національної безпеки України «БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ – БЕЗПЕКА КРАЇНИ», затвердженої Указом Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020.

но авторське концептуальне бачення щодо характеру й типів основних загроз системі економічної безпеки України. Використання переваг методу системного аналізу, забезпечило характеристику правового забезпечення предметної сфери. Метод прогнозування було використано для обґрунтування доцільності й своєчасності подальшої наукової розробки цієї тематики.

Виклад основного матеріалу. Для забезпечення необхідної повноти й всебічності наукового дослідження першочергово варто зосередити увагу на понятійно-категоріальному апараті. Зважаючи на ту суттєву обставину, що у фокусі перебуватимуть саме питання загроз, а дефініція «система економічної безпеки України» становила предмет наукового інтересу в деяких доробках (В.І. Мельник [2, с. 361-362; 3, с. 3, 32, 129, 146-147, 223, 398], О.І. Ревак [5, с. 61], В.В. Сазонов [6, с. 187; 7, с. 6, 9, 20-21], О.С. Шнипко [8, с. 22] та ін.) і, до того ж, поняття «економічна безпека» визначено абз. 1 п. 5 Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджених наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277 [9] зупинимось на термінах «загрози» та «загрози системі економічної безпеки України».

З приводу загроз, то у відомих тлумачних словниках, за смисловим навантаженням, підпадають наступні варіації розуміння однойменного терміну: 1) обіцянка заподіяння шкоди; 2) можливість або неминучість виникнення чогось небезпечного; 3) те, що може заподіювати якусь неприємність [10, с. 95], [11, с. 337; 12, с. 387]. А.В. Пекін та К.С. Горячова, незалежно один від одного, пропонують її розглядати в якості однієї з форм небезпеки [13, с. 23; 14, с. 66]. Провідні вітчизняні безпекознавці В.П. Горбулін і А.Б. Качинський акцентують увагу на тому, що загроза є родовою ознакою безпеки [15, с. 14, 27-28]. Отже, слушно й виправдано вести мову про такі форми прояву загроз: 1) існування сукупності умов, які вказують на появу (часто невідворотну) деструктивних чинників для існуючого належного стану речей і перебігу процесів; 2) можливість вчинити дії, або шляхом бездіяльності завдати деструктивних наслідків котримсь суб'єктам, процесам чи явищам; 3) безпосередня фізична дія на певні процеси, явища чи суб'єктів, що призводить до настання негативних підсумків.

Необхідно зауважити, що аналізована дефініція є вихідним терміном для інших понять, котрі перебувають в активному обігу на офіційному рівні. Зокрема, профільний ЗУ «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. № 2469-VIII [16] містить категорію «загрози національній безпеці України» під якою пропонується розуміти явища, тенденції і чинники,

котрі унеможливають чи ускладнюють або ж фактично можуть унеможливити чи ускладнити реалізацію національних інтересів та збереження національних цінностей України (п. 6 ч. 1 ст. 1) [16]. Подібний за змістом виклад матеріалу зустрічається і в Стратегії національної безпеки України «БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ – БЕЗПЕКА КРАЇНИ», затвердженої Указом Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020 [17], котра, за своїм цільовим призначенням, декларує пріоритезацію національних інтересів, визначає цілі та окреслює ключові вектори державної політики у сфері національної безпеки.

За аналогією законодавчої приналежності економічної складової до системи національної безпеки України слушно і доцільно зробити висновок, що й відповідні загрози є частиною загроз від загальної вище рівневої конструкції. Однак, із цього закономірно виникає запитання відносно смислового навантаження терміну «національні економічні інтереси України», за для орієнтовного розуміння змісту й суті дефініції. Слід зауважити, що профільний законодавчий акт включає поняття «національні інтереси України» під якими пропонується розуміти життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, прогресивний демократичний розвиток останньої, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян (п. 6 ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. № 2469-VIII [16]). Тобто, природно, йдеться про весь спектр фундаментальних вітчизняних інтересів, які, до того ж, корелюються із відповідними нормативним конструкціями Конституції України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [18] (державний суверенітет, територіальна цілісність, демократичний конституційний лад та ін.), що зайвий раз наочно доводить базову роль останніх.

З приводу смислово вужчої категорії «національні економічні інтереси України», то керуючись абз. 2 п. 1 Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року, затвердженої Указом Президента України від 11.08.2021 р. № 347/2021 [4] приходимо до висновку, що йдеться про наступні позиції: 1) сталий розвиток національної економіки; 2) інтеграція України в європейський економічний простір; 3) розвиток рівноправного взаємовигідного економічного співробітництва з іншими державами [4]. Відповідно, ці напрями лягають у основу під час розробки й схвалення стратегічних орієнтирів державної економічної безпекової політики в осяжному майбутньому. Будь-яка санкціонована діяльність у межах такого вектору має бути спрямована на досягнення головних і локальних цілей для задоволення наведених інтересів.

Відзначаємо, що наведене сувереном бачення суті поняття «національні економічні інтереси України» збігається з поглядами багатьох вчених із цього питання. Першочергово, у цьому сенсі, доцільно окремо виділити думку Я.А. Жаліло, який зосереджує увагу на чіткій прив'язці національних економічних інтересів з економічним безпековим аспектом [19, с. 101-102]. Таке міркування заслуговує схвалення й підтримки з огляду на специфіку чинного правового забезпечення цієї сфери, а також урахування досвіду правозастосовних практик у відповідній області.

Безумовно, й самому поняттю неодноразово присвячувалася фахова і дослідницька увага. Свідченням цього є підсумки окремих наукових праць за авторством таких вчених, як О.М. Діденко [20], М.М. Єрмошенко [21], С.П. Завгородня [22, с. 44], В.О. Онищенко й І.Е. Рева [23, с. 7], Л.С. Шевченко [24, с. 17] й багато інших. Так, О.М. Діденко стверджує, що йдеться про реальні, зумовлені певними відносинами власності й принципом економічної вигоди мотиви та стимули діяльності суб'єктів ринку, внутрішні і зовнішні причини, що породжують ці інтереси, а також мету реалізації останніх [20]. М.М. Єрмошенко переконує, мовиться про необхідність забезпечення добробуту українського народу та посідання такого місця в світовому поділі праці, міжнародній торгівлі та фінансах, яке б відповідало її природним, трудовим та інтелектуальним ресурсам, сприяло реалізації потенціалу великої європейської держави [21]. С.П. Завгородня є прихильницею переконання про збалансовану сукупність економічних потреб життєдіяльності особи, суспільства та держави, які є основою для формування національних цілей, досягнення яких гарантує збереження та примноження національних цінностей, забезпечення економічного суверенітету та стійкого соціально-економічного розвитку [22, с. 44]. Цікавою є колективна думка В.О. Онищенко й І.Е. Реви, які стверджують мовиться про полісистемну категорію, котра включає чітко визначені стратегічні орієнтири національної економіки, сформовані носіями та інститутами забезпечення економічних інтересів, спрямованих на підвищення рівня конкурентоспроможності, забезпечення національної безпеки держави та створення умов для добробуту населення [23, с. 7]. Л.С. Шевченко, у свою чергу, наголошує, що йдеться про усвідомлення суспільством чи державою важливих запитів соціально-економічного розвитку, пов'язаних із підвищенням функціональної ефективності господарської системи або вдосконаленням її структури, націлені переважно на реалізацію інтересів головних центрів політичного та економічного впливу [24, с. 17]. Ознайомлюючись та аналізуючи ці й інші твердження можемо відмітити, що, переважно, мовиться про

ключові запити більшої частини суспільства в економічній сфері. Вони формуються, існують, трансформуються і зникають на основі потреб домінуючої кількості соціуму на певному етапі державного й самоврядного будівництва.

За вказаної парадигми досягнення цілей у рамках тих чи інших національних економічних інтересів – обов'язкова умова для забезпечення стійкості вітчизняної економічної системи від дії багатьох внутрішніх та зовнішніх загроз й сприяння необхідному поступальному розвитку останньої. Це бачення призначення національних економічних інтересів відповідає офіційному розумінню поняття «економічна безпека» [9]. Відповідно, на державу покладається обов'язок всіляко санкціоновано забезпечувати (методами примусу й переконання) можливості безперешкодної реалізації зазначених інтересів. Така думка відповідає переконанню згаданих вище В.О. Онищенко й І.Е. Реви [23], які вказують, що держава є гарантом об'єктивізації цих інтересів [23, с. 6].

Із приводу відповідності бачень науковців змісту й типологізації національних економічних інтересів офіційному тлумаченню, то мають місце певні невідповідності. Насамперед, йдеться про ширший спектр векторів необхідного управлінського впливу з питань забезпечення функціонування системи економічної безпеки України (М.М. Єрмошенко [21], Л.С. Шевченко [24, с. 17]). Однак, слід враховувати, що більшість представлених і проаналізованих думок були оприлюднені до затвердження відповідного стратегічного документа. До того ж, ряд дискусійних міркувань щодо окремих аспектів за фактом спрямовані на досягнення цілей визначених у згаданій стратегії, якщо вивчати це питання поглиблено.

Виходячи з усвідомлення суті національних економічних інтересів України формується й утверджується розуміння кількісного й типового складів загроз відповідній системі. В.І. Мельник на основі аналізу нинішньої редакції Стратегії національної безпеки України «БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ – БЕЗПЕКА КРАЇНИ», затвердженої Указом Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020 [17] називає такі ключові загрози досліджуваній системі: 1) зростання нерівності, збереження інших фундаментальних дисбалансів світового розвитку; 2) докорінна трансформація економіки внаслідок стрімких технологічних змін; 3) поширення міжнародної злочинності, зокрема легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом; 4) невизначеність і непередбачуваність розвитку ситуації у світі; 5) посилення міжнародної конкуренції із застосуванням усіх інструментів національної сили – політико-дипломатичних, воєнних, економічних, інформаційно-психологічних, кі-

берзасобів; 6) зростання викликів трансатлантичної та європейській єдності; 7) продовження гібридної війни з боку російської федерації із застосуванням політичних, економічних, інформаційно-психологічних, кібер- і воєнних засобів; 8) недостатня ефективність державних органів, що ускладнює вироблення і реалізацію ефективної політики; 9) непослідовність та незавершеність реформ і корупція перешкоджають виведенню української економіки з депресивного стану, унеможливають її стале і динамічне зростання, підвищують уразливість до загроз, підживлюють кримінальне середовище; 10) недостатній захист права власності, повільний розвиток ринкових відносин у ключових сферах, у тому числі в користуванні землею і надрами, значна роль державного сектора в економіці, недосконалість та фрагментарність законодавства стримують економічне зростання, залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій; 11) недостатній рівень конкуренції та панування монополій, зокрема в енергетичній сфері та інфраструктурі, низька енергоефективність зменшують конкурентоспроможність України, загрожують добробуту її громадян; 12) відсутність прогнозованих обсягів інвестування [25, с. 187; 3, с. 174-175], [17]. В.В. Мартиненко вивчаючи цю проблематику у 2011 р. наводить інакшу градацію головних загроз цій системі. Дослідник пропонує такий видовий і кількісний склад відповідних загроз: 1) надмірна залежність української держави від існуючої зовнішньоекономічної кон'юнктури; 2) недостатній розвиток внутрішнього ринку, а також систематичне погіршення стану зовнішньоторговельного балансу; 3) значна енергетична залежність від імпорту операцій нафти й газу; 4) соціальна нерівність і високий ступінь диференціація доходів суспільства; 5) відчутне погіршення стану фізичного здоров'я людей; 6) депопуляція; 7) низька якість національної аграрної продукції як один із наслідків неналежних умов зберігання; 8) цінова недоступність деяких товарів для окремих верств населення [26, с. 42-43]. Таке бачення заслуговує уваги, проте деякі із перерахованих позицій є застарілими, або такими, що хибно позиціонувати нагальними чи пріоритетними. Наприклад, ті ж питання якості національної аграрної продукції втратили свою гостроту. Оскільки, її виробники й транспортери у лівій частці випадків не зацікавлені в постачанні неякісної продукції. Серед численних

свідчень помітних організаційних, технологічних і технічних «зрушень» у цих питаннях можна вважати мітинги, здійснювані представниками суб'єктів господарювання Республіки Польща та Румунії на спільних з Україною пунктах пропуску через кордони^{1,2}, що явно вказує на високий рівень якості товарів у конкурентному середовищі.

Доцільно зазначити, що з появою Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року, затвердженої Указом Президента України від 11.08.2021 р. № 347/2021 [4] питання визначення, типологізації й нормативного закріплення саме вузько орієнтованих загроз отримало новий і якісний розвиток. Керуючись абз. 2 п. 5 Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджених наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277 [9] такі загрози було диференційовано за приналежністю до складових економічної безпеки держави³.

Слід відмітити, що ряд позицій зі такого переліку загроз системі економічної безпеки України втратили свою гостроту з огляду на радикальні трансформації в країні. Одним із прикладів цього судження можна слушно вважати такий аспект, як уповільнення розвитку світової економіки в умовах пандемії COVID-19. Загальновідомим є той факт, що більшість галузей давно адаптувались до цих проявів і продовжили функціонувати на належному рівні.

Із викладеного лише вкотре аргументовано підтверджується авторська теза про необхідність перегляду питання пріоритетних загроз системі економічної безпеки України. З огляду на поточну безпекову ситуацію й беручи до уваги прогнозовані реалії осяжних перспектив, слушним убачається окреслити таку базову систему орієнтирів (типів загроз): 1) різні групи наслідків від триваючого повномасштабного вторгнення; 2) розбалансованість на світових ринках; 3) подальші тенденції щодо транснаціоналізації різних форм економічної деструкції; 4) ряд маловивчених ризиків, похідних від інструментів цифровізації; 5) неефективність і недовірність запобігання й протидії існуючим загрозам цифрового виміру; 6) «тінізація» економічних відносин і застосунок неефективно контрольованих державою способів та засобів обороту активів; 7) невизначеність і непередбачуваність економічної ситуації в глобальних та національних масштабах; 8) не ви-

¹ Волосацька Н. Протест польських фермерів: чи постане на польсько-українському кордоні «Варшавська стіна»? Веб-портал: *Радіо Свобода*. 2024. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/kordon-blokada-fermery-polshcha-ukrayina-ekonomika/32845047.html>.

² Прасад А. Блокада кордону. Держмитслужба попереджає про відновлення акцій протесту польськими фермерами. Веб-портал: *Forbes.ua*. 2024. URL: <https://forbes.ua/news/blokada-kordonu-derzhmitnitsya-poperedzhae-pro-vidnovlennya-aktsiy-protestu-polskimi-fermerami-z-9-lyutogo-07022024-19054>.

³ Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року, затверджена Указом Президента України від 11.08.2021 р. № 347/2021.

сокий рівень ефективності деяких публічних інституцій щодо впливу на відносини у предметній сфері; 9) корупціогенність певних економічних процесів; 10) послаблення конкурентних позицій української держави. Характер окреслених орієнтирів нашоєму на думку подальшої змістовної розробки цієї проблематики щодо кожної дискусійної позиції.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Підсумовуючи ключові результати отримані у раках виконання поставленої мети було досліджено ряд предметних категорій, а також реалізовано спробу представити концептуальне бачення типів і характеру пріоритетних загроз системі економічної безпеки України в умовах воєнного часу. Зміст отриманих наукових результатів розкривається у наступних позиціях:

1. Загрози системі економічної безпеки України представляють численну когорту явищ, процесів, тенденцій і чинників, на які дієво має реагувати держава й суспільство. Виходячи з цього своєчасним і доцільним є питання виокремлення пріоритетних із їх переліку, особливо під час дії спеціального правового режиму в країні.

2. Оперування таким баченням обумовлено специфікою вітчизняного безпекового законодавства і може слугувати природним доповненням наявного офіційного понятійного-категоріального апарату. До того ж, за смисловим навантаженням, воно відповідає змістовно ширшій дефініції – «загрози національній безпеці України» й орієнтоване на задоволення національних економічних інтересів.

3. До пріоритетних загрозливих напрямів економічній безпековій складовій доцільно включити десять позицій реалізація відповідних санкціонованих заходів по яким має істотно посилити вітчизняний економічний потенціал. Більше того, успішне вирішення завдань по цим аспектам сформує сприятливе підґрунтя для дієвого запобігання й протидії іншим факторам економічної деструкції.

Проблематика загроз системі економічної безпеки України в умовах триваючого повномасштабного вторгнення набула нової гостроти, з огляду на істотну (інколи діаметральну) зміну управлінських акцентів у безпековій сфері й деактуалізацію певних негативних чинників. До того ж, важливість стійкої економічної системи хибно недооцінювати в умовах безпрецедентного різновекторного тиску, масштабів і ступеня складності проблем у країні. Тому, розкрита тематика вимагає подальшого вивчення й дослідження із кінцевою метою напрацювання комплексних дієвих механізмів щодо запобігання й протидії актуальним загрозам системі економічної безпеки України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Жихор О., Баранова В. Сучасні загрози економічній безпеці України. *Вісник Національного банку України*. 2015. № 1. С. 71–75.
2. Мельник В.І. Адміністративно-правова характеристика системи економічної безпеки України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 1. С. 360–362.
3. Мельник В.І. Адміністративно-правові засади організації та функціонування системи економічної безпеки України : дис. ... д-р юрид. наук : 12.00.07. Суми. 2021. 485 с.
4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року»: Указ Президента України від 11 серпня 2021 р. № 347/2021 / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text>.
5. Ревак І.О. Інтелектуальний потенціал у системі економічної безпеки України : дис. ... д-р екон. наук : 08.00.03; 21.04.01. Львів. 2016. 474 с.
6. Сазонов В.В. Поняття та система економічної безпеки: кримінологічний вимір. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 2. С. 184–189.
7. Сазонов В.В. Кримінологічне забезпечення економічної безпеки України : автореф. дис. ... д-р юрид. наук : 12.00.08. Харків. 2020. 32 с.
8. Шнипко О.С. Економічна безпека ієрархічних багаторівневих систем: регіональний аспект : монографія. Київ : Генеза. 2006. 288 с.
9. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2013 р. № 1277 / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>.
10. Білодід І.К., Бурячок А.А. та ін. Словник української мови [В 11 т.] (1970–1980). Т. 1. С. 95.
11. Калашник В.С. Тлумачний словник української мови : понад 12 500 статей (близько 40 000 слів). – 2-ге вид., випр. і доп. Харків : Прапор. 2005. 992 с.
12. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун». 2005. 1728 с.
13. Пекін А.В. Економічна безпека підприємств як економіко-правова категорія. *Економіст*. 2007. № 8. С. 23–25.

14. Горячова К.С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки. *Економіст*. 2003. № 8. С. 65–67.
15. Горбулін В.П., Качинський А.Б. Засади національної безпеки України. Київ : Інтертехнологія. 2009. 272 с.
16. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
17. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020 / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>.
18. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
19. Жаліло Я.А. До формування категоріального апарату науки про економічну безпеку. *Стратегічна панорама*. 2004. № 3. С. 97–104.
20. Діденко О.М. Теоретичне дослідження науково-методичних підходів до дослідження сутності поняття «економічний інтерес». *Демократичне врядування*. 2013. Вип. 12. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/feb/26830/didenko.pdf>.
21. Єрмошенко М.М. Національні економічні інтереси : реалізація і захист. *Актуальні проблеми економіки*. 2002. № 1-2. URL: https://nam.kiev.ua/ape/n_01_1-2/yermosh.htm.
22. Завгородня С.П. Національні інтереси в економічній сфері: сутність та побудова їх ієрархії. *Аспекти публічного управління*. 2015. № 1-2. С. 40–47.
23. Онищенко В.О., Рева І.Е. Системний підхід у дослідженні національних економічних інтересів як чинника економічної безпеки держави. *Економіка і регіон*. 2013. № 4. С. 3–9.
24. Шевченко Л.С., Гриценко О.А., Макуха С.М. та ін. Економічна безпека держави: сутність та напрями формування : монографія. Харків : Право. 2009. 312 с.
25. Мельник В.І. Загальна характеристика основних загроз та ризиків системі економічної безпеки України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 2. С. 185–188.
26. Мартиненко В.В. Загрози економічній безпеці України в контексті викликів глобалізації. *Економічний часопис-XXI*. 2011. № 7-8. С. 40–43.
27. Про заборону ввезення на митну територію України товарів, що походять з Російської Федерації: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1147. *Веб-портал: LIGA 360*. 2015. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP151147?an=1>.
28. Про застосування заборони ввезення товарів з Російської Федерації: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 квітня 2022 р. № 426 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/426-2022-%D0%BF#Text>.